DOI: 10.36719/AEM/2007-2019/49/91-91

Afaq Gülağa qızı Salamzadə
memmedovruslan955@gmail.com

FUNKSİONAL DİSFONİYA, ONUN ETİOLOGİYASI VƏ SİMPTOKOMPLEKSİ
ЕТИОЛОГИЯ И СИМПТОМОКОПЛЕКС ПРИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ДИСФОНИИ
THE ETIOLOGY AND SYMPTOM COMPLEX IN FUNCTIONAL DYSPHONIA

(Tezislər)

Açar sözlər:*səs,disfoniya,funksional disfoniya*
Key words:*voice,dysphonia,functional dysphonia*
Кпючевые слова:*звук,дисфония,функциональная дисфония*

Funksional disfoniya struktur olaraq tamamilə normal olan səs büküşlərinin,səsi yaradan qırtlağın və rezonansı yaradan udlaq və ağızın təqlid etmə funksiyasına və anatomiyasına baxmayaraq, insanın uyğun səs yaratma funksiyasını yerinə yetirə bilməməsi vəziyyətidir. Funksional disfoniya səs büküşlərinin yaxud da, səsin normadan kənar istifadəsidir. Orta əsrlərdə yaşamış alim Avisenna "Həkimlik elminin qanunu" əsərində bu vəziyyəti səsin süni istifadəsi, ya da səsin balanslaşdırılması zamanı qırtlaq funksiyalarında yaranan dəyişikliyin nəticəsi kimi göstərirdi.

Funskional disfoniyada səsin müxtəlif xüsusiyyətləri mənfi tərəfdən təsirlənə bilər. Buraya səsin fiziki parametrləri, yaxud ümumi keyfiyyətləri aid edilir. Fiziki parametrlərə-səsin gurluğu, hündürlüyü və s. aid edilir. Funksional disfoniyanın yaranmasına səbəb kimi psixoloji faktorlar və stressi də göstərmək olar.

Bu patologiyanın əsas əlamətlərindən biri odur ki, səsin yaşa və cinsə uyğun olmaması halıdır. Normal qırtlaq sistemində Puberfoniya (mutasiyalı falset) halı səsin yüksək diapazonlu, zəif olmasına və qadın səsi kimi incəlməsinə səbəb olur. Bu zaman isə səs tez yorulur və ondan istifadə çətinləşir. Bu hal iki amilə görə təsnif edilir: funksional və təbii.

Əksər funksional amillərə psixoloji problemlər səbəb olur. Yeniyetməlik dövründə, xüsusilə də oğlanların səslərində əsaslı dəyişikliklər özünü göstərir. Yeniyetməlik dövründəki oğlanlar öz yetkin rollarını qəbul edə bilməməkdən və yetkinlik dövrü dəyişikliklərinin verdiyi emosional stressdən əziyyət çəkirlər və bu hal onların səs diapozanının yüksəlməsinə səbəb olur.

Əksər təbii amillərə səs büküşü selikli qışasındakı anormallıqlar səbəb olur. Selikli qışadakı daralma və ya çapıqlar, ya da qırtlağın inkişafdan qalması səs büküşlərinin strukturunun qadınlardakı qırtlaq strukturuna oxşamasına səbəb olur.

Səs patologiyası və fiziologiyası sahəsində elmi problemlərin inkişafının əsasını E.N.Malyutin, F.F.Zasedatelev, Z.D.Rabotnov, İ.İ.Levidev, V.Q.Yermolayev qoymuşdurlar. Funksional disfoniya zamanı istifadə olunan metodların bir neçəsini qeyd etmək olar.

1.Qırtlağa mexaniki təsir göstərmək. Bu zaman ağrı və boğulma yaranır. Problemi olan şəxs qışqırır və səs əmələ gəlir.

2.Qırtlağa müxtəlif qıcıqlandırıcı və mexaniki əşyaların daxil edilməsi

3.Narkozun istifadəsi

4.Qırtlağın vibrasiya masajı

5.Ortofonik metod

Bundan əlavə, müalicə zamanı lazımi maye qəbulu, siqaretdən uzaq dayanılması, ümumi stressin azaldılması, uyğun səslə və nəfəs dəstəyi ilə danışma, boğazı tez-tez təmizləmə-arıtlama vərdişindən qaçınılması kimi patologiyası olan şəxsin özbaşına tətbiq edə biləcəyi üsullar də müalicənin düzgün gedişi baxımından çox əhəmiyyətlidir.

Rəyçi: dos. S. Aslanova